

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

Commentario nostro annum quin-
tum inscribentes facere non possu-
mus quin ante omnia animum ad so-
cios adiciamus, qui consilio et re coeptis
nostris assenserunt, tantaque fide et
constantia adfuerere. Quod si non parem
meritis, pro nostro tamen studio mer-
itam, credant, ipsis gratiam tribuimus;
tribuimus et omnia, ut per integrum
huius anni cursum bona omnia, fausta,
felicia ipsis procedant, utque una no-
biscum formam illam eximiam, quam
animo simul comprehensam habemus,
ad quam tantopere contendimus, vi-
deant tandem omnium usui acquisi-
tam!

VOX URBIS.

DE OPTATIS QUIBUSDAM CIRCA POPULAREM CHRISTIANAM CIVITATEM.

Eccliae historia est, quae plane docet num-
quam firmius divinis sponzionibus creden-
dum esse, quam cum, hostili acie invadente, defi-
cere paene Christicolum fata videantur. Memo-
randa haec dixerim timidis Christi asseclia, quos de novissimis Ecclesiae fatis iniqua dubia tor-
quent, quique novae factionis fidellum, a Christiana populari civitate nuncupatae, ancipi-
mente studia spectant.

Numne hos effugit quanto labore et quanta
virtute quantisque viris hodierna molimina pa-
rata fuerint? Cuiusnam, quaeso, doctrinae sunt
nomina Moehler, Philipp, Görres, Heltinger,
Iannsen, Chateaubriand, Lacordaire, Montalembert, Ozanam, Dupanloup, Cortes, Balmes,
Wiseman, Newman, aliaque sexcenta; aut quo-
rum documentorum asseclae isti fuerunt? Iam-
que nemo legionem hanc tamquam nullius no-
minis negligat, absque manifesta laetione iu-
stitiae. Immo confiteatur necesse est, ipsas inter-
haereticas nationes tanta pro populo fuisse

cauta ex Evangelicis deducta praeceptis, quanta
vix post Luterianam persionem quis fuisse
auspicatus.

Fatemur equidem magnum semper aliquid
ad rem complendam desiderari: fatemur hu-
maniores inter atque honestiores ordines pe-
rrixuum dipumerari agmen talia operantium.
Insuper et qui conferunt ad opus manus, eas
tamen non conserunt, una lege, una pactio-
ne coniunctas; sed alii ab aliis sejunctum adlabo-
rant, tantique ausus fructus dispersa opera male
minunt. Heic vero, dnm « socialistae » alia
prospera ratione se gerunt, gravissimus error
noster. Credunt enim plebes a nullis aliis quam
ab ihu sua itra defendi, et a Christi Fide aque
a republicae sacramento cito transfugient.

Quia igitur, — quaerat fortasse quispiam, —
cavendum? Nihil sane quod a munere, a iustitia,
a Christi caritate aberret; nil immo quod ipso
hae virtutes non doceant, suadeant, inheant,
dimicando omnia, ut novae acteti serviant, apta
lege negastur.

Tainius fuit, litterarum ille subtilis aesti-
mator, qui Gallos optimates puluis regibus fidos
dixit tribunorum esse manipulum emeritis sti-
pendiis quiescentem. Quies huius similis pat-
ricis nostris modo imminet, nisi a somno sur-
gant. Ipsi itaque primi ut auctoritate bacterna
et genere, ita et opera et exemplo prae-
clueant ceteris oportet. Manus enim novum no-
vaque onera Pontificis ipsum verbum quiescen-
tibus imposuit: non quidem ut sua subellia
linquant nomenque abiiciant gloria illustre,
quod a maioribus accepere, sed ut plebem mi-
seram malis exagitata mali odis vocent ad se
atque sublevent, molecent, erudiant, omni opere
invent. Dimittant ergo vaniloquia sub specie
libertatis fovendae in Christi fidem iactata,
Deique Ecclesiam laceſſere desinant! Redeun-
dum enim ad sacra limina ipsis primis; quorum
confortati exemplo, caelestia charismata humiliores
quoque petent frequentius, suisque miseri-
riis atque doloribus aptum iuvamen in ipsis
invenient.

Sed pariter et integritatis atque dignitatis
specimina manent edenda divitibus; manent et

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

laboris, qui, sive manuum sit, sive mentis, do-
ceat tamen quo studio otia sint vitanda, vita
arcenda; manent et in ipsa voluptatum tem-
perie, unde luxuriae attenuata satis egenorum,
quibus nullae sunt vivendae vitae deliciae,
odia temperet, minuante, quantum fas sit,
iniqua fortunae dona fluxumque favorem. Ser-
vanda itaque munera quaeque Christiani de-
muni ad unguem, quibus dicitur quisque tam-
quam pauperis negotia gerens in iis que non
persunt constitutur: locuples inde quasi pro-
curator pauperum exstat. Inde omnis bonus dif-
finit, qui principibus debet, inde christiana
civitatis ducentum initium est.

Pro omnibus vero una maxime auge op-
cessitus ut hec generum erga Ihesus dominos illas
memorare christiana legi constitutio. In hoc
enim manum ita venit saepe, ut clamo, non
propter contra Ihsus omne omnemque iustitiam
Terrorum dominis igitur instaurandas penitentes
atque extenuandas, quibus annos agricultores en-
gunt; officiarum magistris iuxta legi conve-
niendum cum opificibus, ne miseri uno domi-
ni arbitrio sui laboris fractu priventur: que
omnia manu partium consenserit incedit pater-
nus dico Ihesus et quasi dominus ut prius
caritatis.

Ultimum est, ut honos debitus opifici honesto
reddatur. Ut enim, docente Christo, servendum
est pauperibus, tamquam si Christi imaginem
profirant, ita et venerationis debitum ipsis
persolvendum. Manum enim labora servit,
tantum in antiquitate reflectum, ipso Deus sub
manibus nobilem effecit atque supra cetera
hominum opera extulit. Modo ut haec sibi so-
ciisque suis opifices audeant vindicare, optimam
ducimus: atque ea, veluti coronam novi duria,
quemadmodum praelucere hodierno in discri-
mine credimus. Quae nos fideles atque Dei
Verbum profientes, Divini Magistri exemplo
aucti probamus prae ceteris, atque ut asse-
quantur quam brevi plebes aspicamur. Modo
sint divina verba atque Evangelica monumenta
tamquam luculentum signum ut nemo de nova
rerum facie dubitet, vel anxius adhuc haereat;
sed in communem operam alacres manus uni-
versi conferant.

JOSEPHUS TONIOLO.

COMMENTARII "VOX URBIS",

Ian.

SOCIIS ET LECTORIBUS

2189 IN IANUARY 1900

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIIS

anno iam aucti, diebus hisce
quattuor et facta responxi
et facienda promissus; illa ut
ad hanc operam adiutorum nullum
nisi sociis nostris pol
litterarum, quae opus est,

ad hanc operam affectum et
ad hanc operam dignitatem, aliisque
litterarum nullum limes la-

terius, nonne annus
etiam significanda in
commentariis, nive nova
potius exterminanda
in operam fuit nobis

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel
vel latius accommodatio
potius exterminanda, vel

sunt fortia bello
Pastore, sunt animi, promptaque ad fortia vires;

se tempus certi, qui non inter triarios medior
sed et inter primipilos, ducesque versentur.
Igitur spes magna arridet fore ut, hisce adeun
tibus, et alio atque alios alicientibus, messia
uberrima crescat, et vetus gloria latinitatis
tandem aliquando revirescat.

Vos autem maxime, adolescentes, illud ne
fugiat, in litteris fieri, quod in aedificiis ex
structis quotidie videtis. Non unius opera,
non uno lapide illa excitantur, sed coniunctione
plurium; hi enim caementa comportant, hi lapi
des, hi arcana, hi fontem, hi lateres, hi trabes, hi
tigillae, domi illi sara scalpis aptant, illi mar
mora secant, illi varia obeunt munera ut opus
exsurget ad solarium, ad tecta, ad crepidinem,
ad fastigium. Perit unusquisque vestrum quod
potest, qui si sit diuini omnis potest, haec
unusquisque suae regionis praeclarissima novit,
quae, si notarii communisimmo, colligunt
opus, et commentariis perire, omnia
littera regionesque omnes orbis terrarum, do
minum gentium, Latina Lingua, non
potius undique susceptis, facile praferet ipso
in inconsueto, et in fronte.

Quae igitur monumenta vel sub dio patcent,
vel reperiuntur effossa, quae industrias, nego
tiationibus, commerciis terra marique tenten
tunt, quae denique in omni genere nisi homi
num inventa sint, a singulis vobis expectamus,
qui non mediocrem honorem apud omnes eritis
ad captiui ex rectitate latinitatis, in quam felic
iter inservias, pelago ratem primi commit
tentes.

Atque hec pars auxiliis est, quod flagitan
nos. Nam, si quid gratiae apud socios ac
lectoris labores nostri meruerunt, illud etiam
volumenter petimus, ut qui nomina commen
tario dederant, non ipsi modo in proposito con
stent, sed suos inter amicos sociorum numerum
querant. Impendia quippe enormia sunt, quibus
pares non efficimur, nisi societate multorum.
His autem largienda futuro anno praemia, ea
demque more nostro munifica, proposuimus,
quae sequuntur.

Compertum est paene omnibus, Florentiae
aedificium esse fratrum Alinari proprium, in
quo, artificio miribili «photographica» plurima
undique exquisita, exprimuntur. Nos iampr
idem ab eius officinae dominis libenter concessa
usi facultate sumus referendi in imaginibus
Commentarii quotquot ex opificio eorum tabulae
placuerint; qua quidem potestate intra urba
nitatem et non sine magna lectorum delecta
tione hactenus usi sumus. Hi autem Alinari
fratres, qui tanta felicitate eiusmodi industria
potiti sunt, per eamque, parta sibi singulari

scientia lucis, egregiam sui nominis famam uni
dique gentium divulgarunt, experimentis plu
rimis patientissime exhibitis, tandem aliquando
id sunt consecuti, quod ferme maximum in re
videbatur, quomodo tabulis, imaginibus, locis,
regionibus aperant colores eosdem, quibus illa
aut natura, aut arte essent praedita. Haec, vix
sane mirabilia, Florentiae his diebus edidit opus
officina, quam A. Pini moderatur, patentque
metr. $0,30 \times 0,40$; quod autem super cetera
movet est colorum vis, qua non squallentes app
arent imagines, sed clarae, vivae, nitentes
quasi e manibus egregii artificis prodierint re
centissime. En autem tabularum indicem, quo
nostris hisce oculis obstupescentes vidimus, que
sociis comparaturi sumus:

I. **Pallas Minerva.** — Tabula ALEXANDRI PI
LIPPEI (vulgo Botticelli). Est in regiis aedi
bus palatii Pitti, Florentiae.

II. **Tabula a titulo Madonnina, auctorum habet
RUPERTUM FERRUZZI.** In ostentu Venetis
habito an. MDCCXCIV celebratum hoc
opus emit servatque Joannes G. A. Leishman.

III. **Maria Virgo Mater cum Divino Filio.**
— Tabula CAROLI DOLCI, in regiis aedi
bus palatii Pitti, Florentiae.

IV. **Magdalena.** — Eiusdem DOLCI tabula
in pinacotheca degli Uffizi, Florentiae.

V. **Maria Iesum puerum adorans.** Effigie
ANTONIUS ALLEGRI (vulgo il Correggio). In
pinacotheca della Pinacoteca Nazionale di
Bologna.

VI. **Idem argumentum quod tractavit PPI
LIPPUS LIPPI.** Ibidem.

Habebunt ex his pulcherrimis «photoc
romis» unam, prouti elegerint, singuli socii, qui
praeter suam subnotationem, recto tramite ad
Aristidem Leonori equitem, commentarii VOX
URBIS possessorem et administratorem, Ro
manam, via Alessandrina, 87, persolutam misce
ant, novam subnotationem cum eiusdem pretio
miserint. Quot autem erunt subnotatores novi,
totidem photocromias iuxta optionem accipiet
qui ipsos procuravit. Qui vero novos subnotato
res miserit duos, hic vel duas, quas maluerit,
photocromias eligit, vel tertiam sibi subnotatio
nem nullo pretio.

Proposita haec dona, quae sociis futura gratis
confidimus, animos addant ad latinitatis causam
tuendam, quae optimo cuique est causa hum
anitatis.

VOX URBIS.

narum splendor: paganis non minus. De vestimentis ita canit Ovidius (1):

*Vestibus intactis Tarpeias itur ad arces
Et populus festo concolor ipse suo est.*

De lucernis aliisque simul ritibus habemus Invenialis locum (2):

*Heic nostrum placabo Iovem laribusque patens
Thura dabo, atque omnes violae iactabo colores;
Cuncta nitent, longos exarit ianua ramos
Et matutinis operitur festa lucernis.*

Possent alia eaque plura de festorum ratione congeri, si operae pretium feret. Sed ex hactenus dictis satis liquet, pagando celebrasse dies festos, in iisque omni prorsus labore atque opere abstinuisse.

(Ad propositum numerum). STANISLAUS FIGIELSKI.

MORAE SUBSECIVAE.

DE CONVIVIIS.

*Vincula amicitiae niro constivia nra.
Adstringunt, undique animos et corpora par.
Unica, quae misericordia solatia rebus,
Quae placidas dant tr̄ horas, et corda sermam.
Ipse focus facile invitat, circumque sedulae
Recipiunt medio divisa sedilia gyro;
Hic nota solliciti flammis alimenta ministrant
Seu tonus tumorum artus, seu fragmina queri
Candida quae salices ablato cortice praestant.
Et flamma innecus depollunt frigora, nostris
Sunt ignota foci, Venetia gratissima regnis.
Hic supplenti tonus incisa palmita vites
Fasciculo unitae, vel amici vitulus nimi.*

*Hora vocat; famuli accedunt, optimeque vi
Maneum ex segnitatis confidiam, aliqui orte po
Dum super imponunt tela montile nivali.
Floribus insperatum natis, hinc inde trahentes
Ad eas applicare deo; certumque vicinip
Complacere manu, nimis ne raga datur
Per se superficie deformis, et asperas major,
Intelligentes natant natis amicti per orbem
Defendunt tela, et modo depollunt agri
Convicti urbis locant alii; sociare, tridentem,*

Ei cultrum et suppina et Corvus cum impetu discut.

*Accumulant alii lanceas; et cede propinquas
Sponunt, pariter cyathos; sic mente sagaci
Omnia praeveniunt, ut si mutuando supponi,
Vel condire dages opus est; mors nulla retardet.
Parte alia molles sponunt dona secundas.*

*Ecco autem laetio flagrant genitalia moneis
Forcula, sumantes ostendit apertis paroposis
Puticulas; cum summo Indi spanguntur odores,
Gratus odor iam concivas satiare videtur
Cuique suas partes magnum coelare sovorim
Dividit. Incipiunt regnare silentia mensis;
Tum stridor sequitur; lacerant enim dentibus casas;
Vocibus alternis gratus tenet ultima rumor.
Iamque secas cultro dextra, laevaque tridenti
Roddere qui nequunt, quamvis nascentur ab ovo,
Fecundas matres, bubulaque trementia frusta;
Plura simul torris acunti quoque liba saporum
Nominibus, blandoque patent mordentia succo
Salgama, delicias atque oblectamenta palati.
Tum iecur, ei cerebrum vitulae, patasoque tenellus*

(1) *Pastor.*, lib. I. — (2) *Sat.*, XII. 89.

*Candidus et rubens frusta in subtilia sectus
Additur, atque ales cauda stellante superbis.*

*Nec tenues desunt volucres, nec venire capaci
Pastilli gravidi; quae longa cuspide quaerit
Gallinago cibum, dulcique embammate perdita.*

*Aspicis et tostas alica stillante palumbes,
Infiscoque veru pullos, anatresque palustres.*

*Ova simul cum lacte cibum, si sachara misces,
Efficiunt gratum, qui concolor emicat auro.*

*Non tristes herbas, quas crassior educat hortus,
Nunc adhibere licet, rubro spinacia caule,*

*Pheniculi, betaeque humiles, et sectile porrum,
Atque comis asper raphanus, vilisque phaselus,*

*Eruca inicundum, teretique cucurbita forma.
Insipidaque fadae; vel amaris candida fibris*

Intiba, et invitatis lacrimas factura secanti

*Caepe, cicer tenerum, miserae serrata culinae
Crispa cerasus lactuca manet, seu nigra recessis*

Brassica culicola, nitidi cui frustula lardi

Distillant pinguis succos, acuuntque saporem

Stridenti, stridenti et frixa butirro.

Sic praeberit natus duri membroribus casas

Conspicere, et sibi superibus ales:

Quaeq[ue] ales, et ales, et ales, et ales.

nam plebem, parvis edoctam litteris, sua oblectamenta exquirere, documentaque inciam hanrire. Quare derelinquunt tandem res illas a Dumas Alexandro, a Zola Aemilio, a Sue Eugenio fieta, novaeque pertantantur viae, quo et calamus quoque poetarum ad instantia discrimina repellenda, vel apagenda, conferat openi.

His actus rationibus Paulus ipse Bourget, vir antiqui fabularum generis inter ceteros peritissimus, carissima hactenus sibi arva reliquit, recensque novam historiolam condidit, cui « Stationis » dedit nomen (*L'Étape*), ut futuris eventibus a se efficto exemplo prospiceret. Nec quisquam existimet ea quae fidua Taine disciplinas scriptis, nobis omnia probari; id quidem laetatur, eum quaque, relectis remaneant conceptis opinionibus, ad summa argumenta mentem convertisse.

Dum enim Chateaubriand ipse popularium rem publicam saeculi XIX sub ortu conditam ratum habet, dum Michelet historicus post formam civitatis eversam, civilem quam nunquam pedita commotionem auspiciabatur, modo Bourget ratione mundi recto tuis tramite reipublicauctoratum nullibi melius finiti posse statuit, quam in uno divinae legis imperio, quod omnia in una religio. Quibus ex praeceps illis profectis efficit, familiis iura prae singulis iuris colligenda, omnes hinc suadere vero in iustius consummatius valere. Atque singulari unius hominum dissidentia parum inveneri possunt, peccato calum summi ingenii viri, quae dignitatem illam; quinimum longe inveniuntur, et unus excedens in multis pectoribus inveniuntur: cum tali ita sollicitudinum excedat, et quod conditum sit pro causa extenuat, et vires hominum conditio non potest. Hoc est, quod humanique et perfectissimum secundum illas summa in virorum virtute inveniatur. Tum inde sentitur, et frumentum humanitatis bimaculatum, tum in alterius viri uita retrocessus minime esse favendum, quoniam intercessus suis durabilis nec illis evanescere possunt, et, quoniam, calus interest contra praeceps ingenii viri, constitutio quasi etiam est ad protinus. Quod quidem gentilicia et familiaris communio una exhibet. Quemadmodum enim monte per ardua luga ascendere nungili non valent, nisi illi alios firmi fusi illigantur, ita illi membra nobis parados dies fratribus cognitioque amittere necesse est ac mutuo faventur auxilio. Difficit unus viri opera lataque fama quasi ophimerae stellae lux, quae modo flagrat, modo evanescit; totius contra gentis iunctus labor amittit, cuiusque manus crescit, ac paulatim ad sublimiorē verticem sese extolit. Filii in uiratur opera patris, artes industriaque res ex una in alteram acetabum perficiuntur, quaeque semel sunt in melius peracta, definceps numquam amittuntur.

Haec quidem in Pauli Bourget recenti fabula praeluent; haec scriptoris mens in arguento, quod iuvat referre:

Agricolarum quidam filius ingenio atque alacri opera crescit, ita ut athenaei usque doctor allegatur nomenque eius, civitatis fines prætergressum, per orbem late volitet. Quid vero de liberis eius? Heu quam proximi adhuc humili paternae origini! Divitiae dementant inve-

HABITAT
SABBATO.
Commentarii sui propositum sic: «Habita-
tus est sabbato tempore crux eorum animad-
vocans locum mortis, sed etiam resur-
rexit ex mortuis ex sib[us] ac pulvere, in
sollicitum, in lucem producere, non
quoniam de sabbato sed «Gen-
eratio» dicitur, et sabbatum occasum
est ad mortuorum colligendam.

Quodcumque enim ex sib[us] sum
memoriam adducamus illa (1)
eternam veritatem. Memento ut diem sabbati sanctifico. Secundus operaberis et facies omnia opera tua. Septima autem die sabbatum. Domini Dei tui est: non facies opus dominum eo
tempore illius tuis et illius tua, servus tuis et ancilla tua, iumentum tuum et advena qui est in te portus tui. Sex enim diebus fecit domini operas et lucrum et mors et omnia quae inveniuntur ad peccatum in die septimo, id est
domini dominum dei sabbati et sanctificavit.

Iamvero in memoriam adducamus illa (1)
eternam veritatem. Memento ut diem sabbati sanctifico. Secundus operaberis et facies omnia opera tua. Septima autem die sabbatum. Domini Dei tui est: non facies opus dominum eo
tempore illius tuis et illius tua, servus tuis et ancilla tua, iumentum tuum et advena qui est in te portus tui. Sex enim diebus fecit domini operas et lucrum et mors et omnia quae inveniuntur ad peccatum in die septimo, id est
domini dominum dei sabbati et sanctificavit.

Ante datum hanc legem, immo ab initio mundi — alioquin in aliis scriptis — ex verbis (Gen. II, 3): «Et fecit deus deum et seipsum et septimo continebat sabbatum constitutum colligat ex ipsius deum et seipsum, quae non tam novum imponit, sed etiam quoniam potius in memoriam recessum patet. Proteres sabbatum colendum praecepit, quia Deus «septimum creationis diem sanctificavit». Et uera ante datum Decalogi praeceptum Israelite iam subiecta obsequium et ab operibus erigebant. Sic Iacimus Holmydes duplum manu quoque quantum die sexti collegio est in sabbato distinguitur (2). Retropaginando quidem hebdomadis distinctionem inventum in Historia Rerum (3) die vix ante periodus septem dies in historia diluvii non sanctificavit. Si autem ab initio homines hebdomadas distinxerunt, necesse est aliquam diem praeceteris insignem esse.

Ita alioquin illi universitatis suis uincit
etiam antiqui sacerdotum solliquo sollempniter totam
die uitram multitudinem operis mortuorum: sicut
etiam etiam operis in omnibus. Num
autem in Graecia, id est, in certis
tempore dies — si ita loqui licet — vacatio
sunt, nam corvo negari haud quaque
potest. Quatenusque enim talis redditus est ex lit-
torium sive graecorum sive romanorum plane
expedit, ut de Romanorum, nequaquam, India,
Grecorum Olympiis, Dionysiis, Eleusinia
nequaquam alii nihil audiunt unquam? No-
strorum, huiusmodi et ratione singulorum festo-
rum tam in calendari passim obviri, tam in
magis doctorem operibus inveneris.

As costa quiete duodecime festa sive ethi-
opea, apud hos habemus projecto incipientes. Ita
Strabo (4) testatur, diebus festis Graecis iusta
et barbaris communis fuisse sacra facere cum
intermissione solemnis. Xenophon (5) de Plyn-
theris Atheniensium festo mentionem faciens,
nominem affirmit eo die austri fuisse quid-
quam serio operari.

Idem in libro, quem de Atheniensium repub-
lica scripsit admonuit, in festis ministris posse
negotia civitatis curari. Ipse Aristoteles de ista

laborum abstinentia testatur (1): «Prisca sa-
crificia et conventus post nocturnum collectionem
fieri videntur ut primiti. His enim temporibus
maxime cedabant a labore».

Neque minus Romanis huiusmodi cessationem
a laboribus in festis cordi fuisse novimus. Quid
enim significant verba Tullii (2): «Feriarum
festorumque dierum ratio in liberis requietem
habet litium et iurgiorum, in servis operum et
laborum»? Quid sibi volunt ista Ovidii (3)
de kalendis Ianuariis (quibus Ianual cum mola
salsa, palma item caro et mel offerebatur Ianu):

*Prospere hoc uictus; linguis sonoribus facere
Nunc avencia dono sunt dona nostra dic.
Lute racent aures insanaque protinus absint
Iurgia: differ opus livida lingua tuum?*

Huc pariter spectant loca Tibulli de agrorum illustrazione (4), Livi (5), Taciti (6), Plinii (7), Senecae (8), aliorumque, qui hanc nem vel tradunt uberioris, vel exemplis insuper confirmant evidentias. Horum tamen nuda nomina afferte, contenti humis, ne si et verba adseri-
bamus nimiae prolixitatis incurramus taedium.

Hoc autem silentio nequaquam involvendum,
quod etiam publica victoriae laborum inter-
missione indicta fuerit, ut commemoret Maero-
bius (9): «Adfirmabant autem sacerdotes, pollui
ferias, si indictis conceptisque opus aliquod
seret. Praeterea regem sacerorum flaminesque
non licet videre feriis opus fieri, et ideo per
praeconem denuntiabatur, ne quid tale ageretur,
et praecopti negligens malitatebatur». Con-
sentit etiam Servius (10) inquietus: «Septem ali-
qua, quae si festis diebus fiant, ferias polluant.
Quapropter et pontifices sacrificaturi praesem-
tari Kalatores suos solent, ut sieubi viderent
opifices adstantes opus fieri prohibeant, ne pro
negotio suo et ipsorum oculos et deorum ferias
contaminent». Quaenam porro sint, quae ferias
polluant minime, sed impune, potius possunt
nos credere.

*Quippe etiam festis quedam exercere diebus
Fas et iura sinunt. Bisos deducere nulla
Missa uita, pretermis debita, Tercia
Incidit avibus morti, incendere corpora,
Balanusque gregis nubo mortare salubri....*

Quae uerba adducens Columella (11) plenus
explicat, quae licent, quaeque non licent
festis peragere.

Practerea quemadmodum Iudei ipsi magni
faciunt opera religiosis, necessitatibus, recreacionis
et reverentia, ita huius Gentiles festos dies ho-
norantur. Sic de operibus religiosis et
necessitatibus refert ipse Macrobius (12): «Umbro
negat eum pollui, qui opus vel ad Deos per-
tinens sacrificia et causam fecisset, vel aliquid
ad urgentem vitae utilitatem respiciens acti-
taret. Scvela denique consultus, quid feriis
agi literet, respondit: quod praetermissem no-
ceret».

Inter opera recreationis a Iudeis numer-
bantur convivia, lantiores coenae et opipari
apparatus. Ita apud paganos festis inerant sa-
crificia, epulæ, ludi feriae, ut rursus docet Ma-
crobius (13). Reverentiae tandem opera Iudeis
imprimis censeuntur mutatio vestium et inter-

conflituum uterque, quod amicis et amicis opus
(1) Lib. IV, de rep. Athen. — (2) De legibus, lib. II, c. 13.
— (3) Pastor, lib. I. — (4) Eleg., lib. II. — (5) Lib. V, c. 13.
— (6) Ann., IV, 70. — (7) H. N., lib. XXVIII, 2. — (8) Epist.
controvers., lib. V, contr. 4. — (9) Saturnal. lib. I, c. 16.
— (10) Ad Virg. lib. I, Georg. — (11) De re rust., lib. II, 22.
— (12) Saturn., lib. I, 16. — (13) Loc. cit.

tiunculam non invitaverit, dexteram non porrexerit offerenti, si advocanti ut domum adeat, non adierit comis, et morem amicorum non gesserit! Haec omnia rusticam iuuentiam et simplicitatem alunt; attamen quam opportuna vitae, quam bella mihi videntur!

Sunt et alibi, ut in oppido Siciliae Lilyboeo, solemniiores usus, quos tum brevitatis causa omittendos censeo, tum quia campestrem illam non referunt simplicitatem. At quoniam nomen urbis fecimus, dicemus illuc, traditum scriptis monumentis, fuisse morem benedicendi in Ecclesia Sancti Ioannis, solemni ritu et coram populo, cruci, quae postea ferebatur ad mare, et submergebatur in pelago. Huins autem ritus recordatio legitur anno MDL; quinimo et plerisque in maritimis Italiae inferioris servatur

dendi praesepia invaluit, in quibus mysteria Nativitatis Dominicanae simulacris exhibentur. Iamque illic et Bethleem, et pastores ad turrim gregis dormitantes, et angeli pacia et gloriae nuncii, et venientes undeque cum munuspliis ad natum Dominum, et crypta, ubi Virgo et Ioseph adorant « Verbum caro factum », invisentium oculos delectaverunt, quae in crypta « cognovit asinus possessorem suum, et bos praeseppe Domini sui ». At, Epiphania veniente, res ab apparatu illo rustico et humili ad regios mores et aureum apparatus translatata est; quippe adsunt reges in paludamentis aureis, corona gemmata insignes, magni equorum, camelorum, puerorumque comitatu, apertis thesauris suis aurum, thus, et myrram pferentes proni. Idem Deus pastorum et regum, minorit autem dignitatem antroporum excedit imp

men, eademque et illa, quae in ebore esculantur, eademque sunt ea que minio affabre designatae, paginae ornant choralium librorum, qui videndi sunt in museo Palatii Bianco, tum quae in genamia, quae in argento, quae in auro. Ubique eadē redeunt: tres nempe reges aduenient easam Bethleemiticam, et infantile Iose, donec offerentes. Haec omnia, aut sere omnia, similitate illa mirabil ante et circa decimum seculum. Mox Nicolaus Gisano, pisano, in suggesto baptisterii natalis urbis, anaglyptica marmora sculpsa, quibus Epiphianae mysteria de vocatione gentium ostendebat, in regione ab Oriente stellā praelucente, accedit, vel inserviorum indicat quantus iam sit progressus artis, quippe quia connubium iam incipit, quo posse, transaque artium optimorum totae inveniuntur

deinde rotunda quod circuus detinet iniqui enim

Maria Magdalena. - CAROLI DORO tablam hanc « photogramme » expressorum (metr. 0,30 X 0,40) FR. ALIRARI, Florentiae, et *Vox Urbis* sociis Ideo largitur in an. MCMII. (Ofr. huius commentarii operculum pag. 2).

hic usus, atque in ceremoniali Graeco describitur. Num ista sint ad memoriam corporis Christi contingentis aquas Iordanis, vel ad expellendos a mari aestuoso daemones procellarum excitatores, ipse non dicam; uniusquisque sequatur sententiam, quae optima videatur.

At venio nunc ad ea, quae Paschatis huius solemnissimae dies in mores sacros, et in artes Christianas invexit. Celeberrima in catacumbis Romanis habetur imago illa Deiparae Virginis natum tenentis, quem Magi adorant, dum Balalaam propheta (minime Esaias), indicat stellam in caelo depictam; illius enim sunt verba in Biblicis: « Orientur stellae ex Iacob, et consurgent vires de Israel » (1). Res autem a pictura ad sculpturam redacta est, postquam, Franciseo illo assinate sanctissimo faciente, mos con-

idem Dominus divitium ac pauperam. Nonne et quadam reparatione est Ecclesiae super humilis et postea triumphantis? Atque perspexit hoc mensa provide Sandri illius Botticellii, pictoris clarissimi, effinxitque in illa admirabili tabula, quae nunc in pinacotheca Lindenensi asservatur, in qua dum superius angelii exultant canentes hymnum « Gloria in excelsis Deo », coram nato Deo, quasi humilitati eius morem gerentes, qui « expandivit semetipsum formam servi accipiens, et habitu iuventus ut homo », non horrent, immo festinant fraternos cum pastoribus miscere amplexua.

At quae saecula a catacumbis ad ista Botticellii fluxere, plurima de Epiphianae solemnitate invexerunt, marmore, aere, coloribus insinuatis. Huiusmodi sunt quae sculpta admiramus in urbe Iana, in via cui ab auricibus no-

Maria Virgo Mater cum *Divino Filio*. « CAROLI DORO » balum huc « photogramme » expressorum FR. ALIRARI, Florentiae, et *Vox Urbis* sociis dono largitur in an. MCMII. (Ofr. huius commentarii operculum pag. 2). Aliquid in singulis Christi beatibus in annos, in dies, et quasi triumphali incessu per orbem terrarum, hunc gloria Christi complebant. Quo factum erat et in his, quae Giottus, quae Cimabue pinguunt in assistencia basifica suprema, adoratio regum ad Bethleem iam qualitat prae ceteris alias, et aliquid superexcelsa pollicearat. Hoc autem, quasi angelico instanti, quasi angelico afflante halitu, manuque angelica regente digito, ille efficit pictor, cui nomen Angelicus a Tacesulis, in quo, siquid delicatissimum, siquid piissimum vel manus exprimi, vel mente concepi possit, ex integro fuit, Christianae religionis cum ille heros, angelus, et vel divina colore tractabat.

Tempora mutantur, nos et mutamur in illis.
Ars vero perficitur, si in virum incidat, cuius indoles non senescat, non hebetat. Itaque Phi-

in secessu inspirari poterat
statim, vix fortissimum nato
rapido motu,
dixit. dox in tribu zoll. annu. u.
tum, tunc hinc agere
jamon ludente no-
tum, reippe quae ad mo-
cium primum intendat,
etiam in aliis specie
luminis suorum manifestur,
in omnibus enim aperte

nomos libet similitudines.

L. ANTONIUS.

alium animo ducitur
admodum, etiam in aliis
luminis specie
luminis suorum manifestur,
in omnibus enim aperte

nomos libet similitudines.

animi moerore confectus, cum vana atque ina-
nia quae circumspiceret ipsi viderentur, qui
tanta peritia caelestes species prius reddiderat.

Baldinuccius enim, qui vitam Caroli descripsit, eius in arte excellentiam caelesti quidem dono
tribuit, caritatis eius eximiae in Deum quasi
praemio concesso.

Revera sacra pingenda passim sibi consti-
tuerat; quod servavit votum fere semper; quin
etiam scriptor idem auctor est, ipsum tunc e
moerore suo requiem consequi solere, cum Dei
parae effigies et se redditas expoliret et altiore-
rem ad perfectionem reduceret.

Gratus itaque ejus in tabulis color, blandus
semper atque suavis, molia atque lucida; ac
summa sapientia, artificia et peritia summaque
diligentia, minimis quoque ex notis praeluet,
Iamque photogramiae ab Alinaribus, fratribus
expressae eandem, paene eximio artificio, refre-

cultus ipest, utrumque non remur, illud quia
nostrum est, hoc autem quia lectores iuvat scire
quo gentes nostrae modo sentirent, et sentiant.
Duplex inde rerum expositio.

Atque, ad agricolas quod attinet, magna in
viciis religione colitur dies, tum quia primum
Pascha notat ab anni exordio, tum quia tri-
plici recordatione insignis traditur, Orientalium
nempe adventu ad praesepe Regum, miraculo
aquaie in vinum conversae, denique baptismate
Christi, in quo Trinitatis Augustae nomina ma-
nifestata sunt coram populo; nam et Pater Fi-
lium appellat, et sub columbae specie Spiritus
Sanctus apparet. Hinc rusticis persuasio inest,
et cantinuolis fertur agresti, qua dicitur Pius
hoc die a silva non procedere in campos, ut
quiete summa honoret diem. Quinimo est mos
donandi populares pueros, quidni?, etiam ado-
lescentes et iuvenes, qui post vesperas ostiatim

litteras, dogmata, dieguntur. Ve-
teri, constantine castaneis, malis,
pura, et caricias, nempe siccatis aestivo
ficiunt ac percussi. Ante, et nu-
ces, dantur et mespila, et sorba. Sunt
et coloni dictiores qui nonnullis, quos
elegerint familiaritate forsitan cariores,
dant isicia bina, vel apexabonem, con-
voluta multis chartis, triplici filo, vel
funiculo circumvoluta, idque credo ne
cariosi ante tempus operant, penun-
que in panario vel pera, quam cir-
cumnotantes ferunt. Inimictiae porro
signum eant si, qui solent, non adi-

terunt, sed in oculis vestris spuma obiciunt.
Atque hic pulcherrimus jocus fit;
nam, pro incisa, vel apexabone, vel
lucemis, vel fastis, interdum chartis
vel carbonis, vel ramusculi, resecti ad
medium doni, frustula subsunt, quae
omnis (cum fas non sit emovere nec
infringere, vnde alibi, sed tantummodo
debet in propria, ubi, sacra ex compo-
nitur in suorum epiparam, coram pa-
tronibus, et amicis singulis, quem ac-
cepit, ostendit, et ostendit; et osculo) non me-
diteretur, sive omnes provocant, in
convenientibus. Insertum quis pun-
ebatur; et cortus nisi videntur, cer-
taque, eti Lewis, indignatio iudicatur;
oui, et hoc in ritu est, non licet aliis
verbis de sorte sua, doneque dato queri,
nisi sacramentalibus verbis iis « semel », vel
« bis » vel « ter factus sum Herodes ».

Verum amissio mane patrifamilias ureculum
domo auferit, in quo aliquid vini et aquae mi-
scuerit, campumque et vineam petit, ramusculum
olivae virentis et bacchatae manu gerans
et cura summa custodiens ne frondes, ne bac-
chae delabantur antequam accesserit. Ubi in
agrum, in vineam pervenerit, illa vini et aquae
aspargine rorat locum, denique ramum ipsum
sub solo recondit, urecum frangit. Felix si, dum
haec mania obit, antelucanarum ad aures ob-
venerit sonitus campanarum! Prospera sibi omnia
policebitur. Vae tamen pecori, agro, et familiae,
et homini, si talia facienti, si cuncti, si redeunt
odium in quemquam fuerit, vel aluerit, vel fo-
verit, vel non deposuerit; si profana quaque
animo non abiecerit, si, dum reddit, in obvium
inimicum incidens, hunc ad matutinam sorbi-

Cavell. Dolci blando dulcis, et non ipse pluxit
mirabilis iniquitatis nimis sequitur. Imita-
tur colorum vim suavemque figuram, quam
in tabulis inesse demuramus. Ita ut socii, qui
eis sibi elegunt, parvam sibi, ut ha dicam,
thesaurum comparasse non temere existime-
verim.

LAELIUS.

SPIPHANIA DOMINI
IN ANTRIS OPTIMIS ET NOBIS POPULORUM.

SOLEMNIS hic dies, qui magnus quasi pree-
ceteria apud agricolas Christianos in pagis
habetur, aliquid ipse etiam, veluti sibi pro-
prium et illustre, vindicat, sicuti intulit olim
et infert adhuc. Natalitis additus festis digna
conclusio, et fere compendium. Praeterendum
in Commentario nostro, cui optimarum artium

Namne Mis' videndi haud manent, artibus
in perfectionem Christianum illatis? Utrem di-
cam: Quanta est Christiana religio, tota poesis
est; poesis autem est elevatio mentis; adde
religionis elevatio, et habebis « ad Deum ».
Nec ultra angustius ille de prece iudicabat:
An ergitur Christianum valeat, quantum elevatur; si
autem elevetur ad Deum, tunc apicem attingit;
atque ipsa sum prece confunditur.

WILDERZEE MARE EXSICCANDUM

mox mare tenuit, insulas inter Vlieland atque Terschelling.

Celeberrimae sunt quae in Flevum tempe-
states excitabantur ex irruentibus, citra ripas
eius, Oceani undis; sed antiquissimam, quae
memoretur, anno MCLXX ortam fama est, quo
anno terram omnem circa Texel loca et Me-
dembliek et Stavoren ad Utrecht usque moenia
Flevus tumens complevit. Saeculo post, anno
MCCXXXVII, nova inundatio tenuit terras in-
ter Krampen et Enkhuizen, et Stavoren, easque
demersit, nec supernatarunt mari, nisi insulae
duae, Urk et Schokland, immensis ruinae mini-
ma sane vestigia. Annis MCCL et MCCLXXVIII
similia infortunia commemorantur, quertum extre-
mum Grindeligen urbem ultrasti. Anno denique
MCCXCV extrema, caue teleterrima alluvio sunt,
cuius impetu terrae agger, quo superior sinus ab

... tanta nos facundia percellit, quae nesciuntur, et nescientibus per collus et festinante
magis cum fragore rotetur; et murmurare
multo sonus lucis (nunc Itali cum di Brac-
ciano, Genovesi) emitur visendus porrigitur quan-
tumque, ut invenimus, etiamque cibidae, quae in pecto
admodum sunt, et arctiori, iaceant, hacte, tepido,
et perducuntur, ut invenimus, ad rancitum. Coram, tur-
ritus, auro, rete, dynastae domus, et silvae, et
victus, ut illi non videntur corrumpi. Atque quando
diversi uoces, et soni, et cantus, in qua parte illius ille erat
inventus, et invenimus, et habebilis, flentus, motuque
angusti, et angustissimi, prope ad subitum, volvensque pu-
nicipes, et saxe, et cineres, clemique boatus immanes!
Quid puto Soracte ab imo emergens impellentibus
ignibus? Quid montes circum ardenti ardentes gran-
dissimi supererum? Atque ubi haec omnia consideremus,
deos homines adire, repenteque sole fecundissime
civitatem arbore, et abyssa ille agnis undare
mirabiliter, et caeli resurere colorem, quo nihil oculis
descopulabile seque, luctundius.

— Sabatina magis! — exclaimat Forfex.
Tunc adorat de Aquae his; — sit; non sis-
guus sed lacus, et, adorat vastum, qui Cantibus
Annulationis et Antris non deuant, ira funereos! —
— Stetim, stetim, — Forfex urgat, — quippe
non unus hic, quem lacum vides; sed alius existat

rex et ego attoniti repente dicessu viri, Pome-
niensium nostrum assurgentes, milieque manibus
purgantem a nebula somni, somnasseque manibus quasi
disponentem apiebimus. At illum rufus porrecta for-
cipe nova schedarum excidia meditante vox pia-
fecti vaporitrahæ increpat, iubentis descendere, et
ad maliæ sanctorum vacantes. Ille pseceps post
Turepem delabi. Nos regum virtute, et frumenta
ingredientium diversi agimur, et argumentum col-
loqui nostri, quod tam pulchre inveramus, amitti-
mus. Credo. Forte carissimos liberos, suavemque
uxorem expectantes pond Oriolamam stationem animo
agitabat; ego... Ah! me plures viaram errores
expectabant antequam eo oppido, quod Caprarola
dicitur, potirer, ubi miraculum illud viderem ar-
chitecturæ et picturæ simul, quippe talis est Far-
nesiana domus, arx, regia simul. Regio omnis con-
sita fructetis; charactæ vineæ impares botris su-
stinentibus aquarum saluberrimi fontes; amici denique
carissimi me appellabant.

Nec dijturnior mora fuit; Forse enim in proxima Orioli statione mihi valedixit, iterans pro urbani-
tate sua, preces, ut secum me traheret; ego viam
prosequor solus, tamen laetus confecto itinere, quod
latinis litteris aliquid utilitatis et incrementi attu-
linet.

H. DE VECCHI PIERALICE.

CONSTANTINI PISONI

CANDELARUM AD SACRA OPIFICIUM EXCELLENS, PRAEMIIS INSIGNE

ab anno MDCCCIII constitutum

Romae in Italia, Corso Vittorio Emanuele 127-129 et Via de' Sediari 1, 2, 3.

Vaticana Basili-
cam instruit, quoties
de Beatificatione aut
Canonizatione se-
lunae sit.

Clientes frequen-
tissimi sunt in Urbe,
in Italia et apud ex-
teras gentes.

Cereas faculas ad
noctem conficit, eas-
que ad decem usque
ac duodecim horas
diurnas, Ecclesiis
ac familiis necessa-
rias, quod parsi-
moniam cum salu-
tib[us] obsequit[ur].

OPIFICII PISONI P.
ROMAE, Via Ord. Aliber.
M. C. S. exportat.

PER ORBEM

NOBEL, Norvegus ille vir celeberrimus, dignitas pulveris, his diebus perniciosissimus, cum expressum ab aliis diebus, quod amissione quicunque modo operari posset, in hominum necem ocius impinguaret, ac voluisse testamento, male fecisset, postuma libertate re. Statuit igitur ut, quas coniunctus in oppositam DEOGENE. 160

tinuit, in Gallicam Academiam cooptatus, cuius
celeberrimum canticum Vase briœ titulo omnes
norunt.

catholice pueris instituendis, ac de christianis
civitatibus redimendis consulerent. Eodem tem-
pore Eucharisticus coetus celebratur. Hunga-

Itaque nos ab anno MDCCXCXVIII abacto
ad hunc tempore. Sunt enim anni certi, ab ipso tempore
ad hunc tempore, non existente, legi viri sunt quos
ad hunc tempore omniibus hominibus gne-
ratis; et hoc tempore res distribuit. Prae-
dicti res sunt, quae inter homines pro-
ducuntur, sicut medicis, medicis chirur-
gicis, medicis Dantie, medio ex helve-
tia subje clarissimo, qui sodalicium condidit
notissimum. Tunc etiam appellationum, qualique
fratrum, sunt preciosissimæ. Cum enitem
medicis Parry similliter decoratur civis La-
tiniensis remuneratione oeconomicarum cultor se-
pervent. Superius honoris pro disciplina
medicorum culturae investigationem incambe-
ntrum notissimis doctoribus positi, qui quidem
dicitur sunt Bubering medio ex Hallensi
alumnus doctor, qui lympham contra < diphtheritum > conficit, Van 'T. Hoff ex Berolensi
alumnus chymico lectori, Röntgen physices
institutio, atque notissimus eius lucis inventori,
qui corvæ transfoduntur. Præmium denique
pro presentibus Sully Prædomino Gallus ob-

marinae tempestis
maris nostri littora assi-
stilansque darum furore pessimam

Quoniam vero
victoriam ad
propriae portu-
num nocte pene-
pendix. Cumque
vix impedita
quarum ei nomen, cum plenum
latas congruam lumen sustulisset, du
parum divisa est. Quamquam nautae statim
auxilium accipientes tracti sunt ad salutem.

Quoniam vero non omnia sunt ita tristia
atque malo omnię nata, quae meliori auspicio
evidenter extremo loco memorare praestat.
Eaque immo Buda eadem vidit, Hungarorum
civitas caput, cuius in moenibus iterum his
diebus summi catholicorum viri ad comitium
convenera. De litteris, de doctrinis, de inge-
nulis artibus actum, atque tripertitus inde la-
bor est. Aditiae insuper legationes, quae de

LIBRI RECENSI DONO ACCEPTI

IOANNIS LOVIANI FORIANI: *Carmes*. — Testo fondato sulle stampe originali e riveduto con autografi, con introduzione bibliografica ed appendice di poesie inedite a cura di M. D. detto Soldati. — Vol. I-II. Fiorentino edit. L. Barbera, 1902.

M. TULLII CICEROonis de re publica lib. II.
Luoghi scelti commentati e commenziati da An-
gelo Lerra. — Ex off. I. B. Paravia et soc., 1901.

AMERIGO SCARLATTI. *Conciatore di una
musa.* — Ex off. I. B. Paravia et alii. 1802.
Nero-Liv. La cantante degli scherzi.

NICOLA LUCO. La protezione degli animali. — Mediolanum edit. Adalberto Hoepli, 1903.

Le battaglie per la vita e la scelta di una professione. Prezetti, esempi ed aneddoti del prof. GUSTAVO STRAFORTELLA. — Mediolanum

GANTANO NEGRI. L'imperatore Giuliano l'Apostata. Studio storico. — Mediolani edid.
Adalrius Hoepli, 1901.

